

Horacio ble stjålet

I ti år lurte Horacio på om han var en helt annen. Han hadde rett.

FOTO: FRA BOKEN ABUELAS DE PLAZA DE MAYO

1978: Mødre og bestemødre utfordret militærregimet på Maiplassen i hovedstaden. Juntaen benektet eksistensen av deres forsvunne barn og barnebarn.

2010: Fortsatt går de sine runder på Maiplassen med krav om å få vite sannheten om de forsvunne barna 27 år etter diktaturets slutt. På grunn av amnestilovene har de skyl dige bak diktaturet gått fri.

FOTO: LISBET JÆRE

FOTO: LAURA TANNICHEN

«BARNEBARN»: Horacio Pietragalla Corti ble kidnappet av en militær etter at foreldrene var drept.

DEN SKITNE KRIGEN

En militærjunta styrte Argentina i 1976-1983. Rundt 30 000 mennesker forsvant.

Tekst: LISBET JÆRE

DAGSLYSET SIVER gjennom de halvgjennomsiktige hvite gardinene, inn i det mørke rommet. Det treffer bildet Horacio Pietragalla Corti holder i hånden av en liten baby som gjesper i armene på moren, en ung, lang og slank kvinne med mørkt hår og rutete skjorte. Babyen er ham selv og kvinnen er moren. Men frem til 2003 visste han ikke at det fantes et slikt bilde. Horacio Pietragalla Corti trodde at han var Cesar Castillo, født 22. mai 1977, og at foreldrene hans var Lina og Adriano Castillo.

Alt dette skulle vise seg å være løgn. Dersom ikke militærjuntaen i Argentina hadde forsøkt å utrydde landets venstreradikale, ville ikke Cesar Castillo blitt oppfunnet. Han kunne fortsatt å være Horacio Pietra-

galla Corti, sluppet å leve under falsk identitet i en konstruert livshistorie.

Foreldrene hans var blant de rundt 30 000 desaparecidos (forsvunne), som ble bortført, torturert og drept under Den skitne krigen, diktaturet mellom 1976 og 1983. Horacio var offer for det som omtales som «Den argentinske oppfinnelsen»: Rundt 500 barn, de fleste spedbarn, ble kidnappet av militærjuntaen, som oppfostret dem som om de skulle være sine egne – etter først å ha drept foreldrene.

Organisasjonen Bestemødrene på Maiplassen har i over 30 år prøvd å oppspore disse barna. De omtales derfor som «nietos» – barnebarn. Så langt har de funnet 101, de leter fortsatt etter 400. Barnebarn 101 dukket opp i februar i år. Han kunne vitne om en grusom og voldelig barndom hos en militær familie. Horacio er nummer 75 i rekken av de 101 barnebarna som er kommet til rette.

Krigsbytte. – Det ligger en pervers ideologi bak. Ved å ta barna til dem

som motarbeidet diktaturet, fikk de militære full makt. De kunne oppdra fiendens barn etter sin egen ideologi. Noen av barnebarna er oppfostret av de samme som torturerte og tok livet av foreldrene. De ble straffet for det foreldrene gjorde, sier Buscarita Roa, som er én av Bestemødrene på Maiplassen. De holder til i et av Buenos Aires mange ærverdige kolonihus, der det fortsatt henger igjen en eim av fortidens storhet i veggene. Argentina var et av verdens rikeste land.

Mange av historiene får det til å gå kaldt nedover ryggen. Roa forteller om et av barnebarna som ble tvunget til å ta på seg militær lue når familien hadde fest, slå seg i hodet og si: «Jeg er en tosk.»

Så er det Carla. Hun ble slått hver gang han som hevdet å være faren hennes hørte noe om de forsvunne barnebarna på nyhetene. «Faren» hadde vært nestsjef på et tortursenter. Hun ble oppsporet av bestemoren sin da hun var ni år – like etter diktaturets slutt. På grunn av manglende rettssikkerhet i Argentina rømte de

til Spania. Straffefrihet og amnestilover har gjort at de som er skyldige i menneskerettighetsbruddene, har fått gå fri, eller de sitter i husarrest i hus store som slott.

Avisdirektør. Et sviktende rettssystem er også Noble-saken et glimrende eksempel på. Siden 2002 har det pågått en rettssak mot direktøren i Argentinas største tabloidavis, Clarin, Ernestina Herrera de Noble. Hun er også den største aksjeeieren i medieimperiet Grupo Clarin og en betydelig maktskikkelse i Argentina.

Bestemødrene har sterke indisier på at de to adopterte barna hennes, Felipe og Marcela, er «barnebarn», og krevde at det ble tatt DNA-prøver. I juni i år ble det endelig tatt prøver av personlige eiendeler. Men da resultatet av prøvene endelig lå for dagen i begynnelsen av juli var de forurenset. Det er første gang dette har skjedd.

Jeg er. De fleste barnebarna skyr journalister som ber dem fortelle sin

turbulente historie, men Horacio Pietragalla Corti vil møte oss. Den nesten to meter høye 34-åringen utstråler styrke.

– Jeg er sønn av Horacio Pietragalla og Liliano Corti. De var aktive i motstandsbevegelsen Montoneros. Jeg er kalt opp etter far, som ble tatt av dødsskvadronene og drept før jeg ble født. Moren min Liliana var gravid med meg og gikk i dekning i Buenos Aires. Jeg ble født 11. mars 1976 på en hemmelig klinikk hvor hun oppholdt seg frem til 4. august, da dødsskvadronene stormet klinikken og drepte henne. Det var en enkel sak for oberst Hernan Tetzlaff å kidnappe Horacio. Gutten var foreldreløs og bare fem måneder gammel, et lett krigsbytte. Tetzlaff hadde allerede skaffet seg ett barn på denne måten. Hans intensjon var at noen andre i familien skulle ta seg av Horacio, men ingen ville ha ham.

Lina Castillo var Tetzlaffs hushjelp. Hun ønsket seg barn og tok med seg Horacio hjem til mannen Adriano

Dødsskvadronene stormet klinikken og drepte moren

Castillo. Horacios identitet ble slettet. En stund var han ingen, og så fikk han en oppdiktet identitet: Cesar Castillo.

Horacio stopper litt. Lyset siver stadig inn gjennom et lukket vindu.

– Jeg tror at sårene gror etter hvert, men de etterlater arr. Og hver gang du ser arrene, får de deg til å huske alt det du gjennomlevde, sier Horacio.

Los desaparecidos. I samme periode som Tetzlaff kidnapper Horacio Pietragalla Corti, begynner noen kvinner å samle seg på Maiplassen utenfor presidentpalasset Det rosa hus. Mødrene med de hvite hodetørklærne lever farlig, men morsinstinktet er sterkere enn redselen. De danner organisasjonen Mødrene på mai- ➔

➔ plassen, deres protestmarsj er å gå runde etter runde foran Det rosa hus med krav om å få vite sannheten om de forsvunne opposisjonelle. Det går rykter om at de militære stjeler små barn etter å ha tatt livet av foreldrene. Bestemødre danner derfor sin egen organisasjon. Barnebarna omtales som desaparecidos. Hva betyr det å være desaparecido? Buscarita Roa henviser til et videopptak hvor diktator Jorge Videla, som regnes som arkitekten bak det hele, sier det slik: «Los desaparecidos er nettopp dette – hverken døde eller levende.»

På nettsiden til Bestemødrene ruller svart-hvite bilder av unge mennesker sakte bortover skjermen med tekster til: «Gutt/jente født mellom april og mai 1978», «Gutt født 26. juni 1978». Det er også bilder av forsvunne foreldre. De fleste menneskene på bildene smiler. Det er i dette arkivet til Bestemødrene at Horacios kjæreste finner bildet av den gjespende babyen og den lange, mørkhårede kvinnen. Hun ser likheten, viser det til Horacio og sier: «Dette er deg og moren din.»

Det kommer ikke som et sjokk på Cesar at han var Horacio. Da han var 12–13 år, leste han boken *Aldri mer* om militærdiktaturet. Det skremte ham å lese at hans gudfar, Hernan Tetzlaff, hadde vært en sentral militær under diktaturet og tiltalt for menneskerettighetsbrudd. Han bodde i samme blokken som familien Castillo.

– Jeg følte meg alltid veldig annerledes enn familien som fostret meg opp. De var innadventde, konservative og lukkede, jeg var åpen, utadventd.

Tvilen begynte å vokse i Horacio samtidig som han ble høyere, som 11-åring var han høyere enn «faren».

FAKTA

Argentina under juntaen

■ **Den skitne krigen:** Diktaturet her (1976-1983) var det som tok flest liv i bølgen av militærregimer i Latin-Amerika.

■ **Los desaparecidos:** De 30 000 som ble bortført, torturert og drept under diktaturet.

■ **Den argentinske oppfinnelsen:** De militære kidnappet rundt 500 barn som de oppdro som sine egne eller bortadopterte etter å ha drept foreldrene.

■ **Bestemødrene på Maiplassen:** Leter etter disse barna den dag i dag. Barna omtales som «los nietos» – barnebarn.

■ **CONADI:** Kommisjonen for retten til identitet. Etterforskere, jurister og psykologer som jobber med barnebarna.

■ **Amnestilovene:** Ga straffefrihet til dem som sto anklaget for drap og tortur under militærdiktaturet. Ble annullert av kongressen i 2003, men først vedtatt av Høyesterett i 2007.

Med sin lyse hud og krøller skilte Horacio seg ut fra resten av familien

Med sin høyde, krøller og lyse hud skilte han seg ut fra resten av familien.

– De kom alltid med den samme historien om en lang bestefar og en onkel med krøller som jeg aldri fikk møte. Det åpne, vennlige ansiktet forandrer drag, blir strammere. Horacio hørte om de forsvunne barnebarna i tenårene, blant annet gjennom Bestemødrenes kampanjer. Fra han var 16 år begynte han å lure på om han selv var en av dem. Tvilen tynget i ti år.

En lettelse. Horacio drar endelig til CoNaDI, Kommisjonen for retten til identitet, i slutten av 2002. De ber ham ta DNA-test som skal sendes til genbanken hvor de som tviler på sin identitet registrerer sine DNA-data. Det gjør også bestemødre eller andre i familien som leter etter et barnebarn.

– Å få vite sannheten var en enorm lettelse. Jeg fikk bekreftelse på at jeg ikke var gal, at de fantasiene jeg hadde levd med om at jeg var en annen, var reelle, sier Horacio.

Psykolog Alicia Stolkner, som jobber for CoNaDI, forteller at de fleste barnebarna har vokst opp med en følelse av at noe ikke stemte. Psykolog Fabiana Rousseux har jobbet med torturofre og familiemedlemmer av los desaparecidos i mange år. Hun forteller om Juan Cabandié som ble født i tortursenteret ESMA. Moren ble drept 15 dager etter fødselen. Da bestemoren fant Juan, som frem til 2004 hadde levd under en annen identitet, falt mye på plass for ham: «Da jeg var liten lekte jeg alltid at jeg het Juan. Det var det jeg ville hete. Nå vet jeg hvorfor.» ➔

BESTEMOR:

– Røveriet av småbarn var en del av en systematisk plan, sier Buscarita Roa.

FOTO: LISBET JÆRE

TORTUROFRE: Mange av barnebarna ble født på tortursenteret ESMA, der foreldrene ble drept.

☞ Det var den 3. april 2003 Horacio fikk vite at det fantes en biologisk familie der ute som hadde lett etter ham i 27 år. Han var ikke lenger desaparecido. Det første han gjorde var å finne ut så mye som mulig om foreldrene, på et vis rekonstruere livene deres. Han ville vite hva de spiste, drakk, lo av og jobbet med. Foreldrene Horacio Pietragalla og Liliana Corti møtte hverandre på universitetet i Buenos Aires. Han studerte sosiologi, hun psykologi. Etter hvert viet de seg helt til kampen for et mer rettferdig og demokratisk Argentina sammen med andre unge venstreorienterte, spesielt i Buenos Aires' fattige bydeler.

Horacio gravde frem ting fra deres fortid som han fant igjen i seg selv: De likte å reise, faren elsket sjømat, men mest av alt kjente han igjen det sosiale engasjementet. Horacio har i flere perioder drevet med frivillig arbeid for Bestemødrene på Maiplassen.

Bestefaren hadde etterlatt ham en mappe der han blant annet fant bilder, invitasjoner til familiefester og brev som foreldrene hadde skrevet. Her var det også brev som Horacios besteforeldre hadde sendt til militærgeneraler gjennom tidene, der de ba om å få vite hvor Horacio var.

I en periode svedde han mellom to historier, en gammel falsk identitet og en ny som det tok lang tid å rekonstruere. Han kom i en forferdelig konflikt til dem som hadde fostret ham opp. Følelsene var i full forvirring. I begynnelsen forsvarte og unnskyldte han dem fordi han var redd for at de ville bli dømt og fengslet. På den annen side kjente han et bunnløst sinne.

Det ble etter hvert nødvendig å kutte kontakten med familien Castillo. Horacio skiftet også trosretning. Han gikk fra å være katolikk som familien Castillo, til å bli ateist som foreldrene. Det ble rettssak, og Lina og Adriano

Castillo ble dømt til over ett års fengsel. Hernan Tetzlaff, som kidnappet Horacio, fikk åtte år. Det skulle ta fem år før han landet i seg selv, følte seg hel som Horacio Pietragalla Corti.

Horacio beskriver barndommen sin som ganske normal, men svarer likevel slik når jeg spør hva han drømte om da han var liten:

– Jeg hadde ofte mareritt der Lina, og Adrian, de som fostret meg opp, eller søsteren jeg vokste opp med, var monstre.

Retten til identitet. Lysstoffrørene i CoNaDis kontorer som ligger i bankdistriktet i Buenos Aires, skaper akkurat den upersonlige atmosfæren som statlige kontorer har en hang til å ha. Resepsjonsområdet er fullt av skap med skuffer merket med nummer – opp til 5000. Noen kasser med mapper står oppstaplet på gulvet, også de er nummererte. Her er sakspapi-

FOTO: LAURA TANNCHEN

INNSENDIG SPØKELSE: Marcos Suarez var rastløs og følte han hadde et innvendig spøkelse som ville ut. Alt ble bedre da han fant sin identitet i 2006.

rene til dem som mistenker at de er «barnebarn».

– Vi får ikke penger til å kjøpe flere skap, sier Claudia Carlotto, direktøren i CoNaDI, som slår ut med armene mens hun ser oppgitt rundt seg. Hun var aktiv i motstandsbevegelsen og en av dem de militære prøvde å slå kloa i under diktaturet. Til slutt flyktet hun til utlandet hvor hun levde i mange år. De tok livet av søsteren hennes, som hadde et barn som de kidnappet.

Alle som kommer hit og tviler på sin identitet, kan kreve etterforskning. Og de gripende historiene deres befinner seg her. Til dem som fortsatt svever mellom to identiteter. Tallet går ikke opp, det finnes tilsammen rundt 500 barnebarn, men over 5000 tror de kan være det.

Psykolog Alicia Stolkiner sier at også de som tror de er barnebarn blir ofre for statsterrorismen. De må kanskje leve med tvilen resten av livet.

I de fleste tilfellene er de ofre for ulovlig adopsjon.

Nieto numero 85. I CoNaDI jobber også Marcos Suarez, som fant seg selv i 2006. Barnebarn nummer 85. Det var Claudia Carlotto som ga ham beskjed om at han var Marcos Suarez. Hun gråt under møtet. Carlotto hadde vært en god venn av foreldrene i motstandsbevegelsen og var den siste som så faren i live.

– Jeg tok DNA-testen da jeg var 30 år. Jeg holdt på å gå fra vettet, jeg hadde et spøkelse inni meg som ville ut.

– Det var «muy loco» (helt vilt) å møte bestemor, som jeg bodde hos de første fem månedene i livet mitt, sier han, og beskriver gjenforeningen slik: – Da vi klemte hverandre for første gang, kjente vi igjen hverandres kropp.

Marcos føler et altfor stort svik til at han kan tilgi. På den andre siden av

«Jeg holdt på å gå fra vettet, jeg hadde et spøkelse inni meg som ville ut»

Marcos Suarez

byen føler også Horacio seg bedratt.

– Jeg hadde håpet og drømt om å få møte besteforeldrene mine. Dessverre var alle døde på det tidspunktet. Jeg har flere bilder enn levende mennesker å glede meg over, sier Horacio. Men han fikk møte onkler, tanter og søskenbarn og følte seg hjemme i familien fra første dag.

Horacio har også kunnet gravlegge foreldrene ved siden av broren, som døde før han ble født. Moren ble 26 år, faren 27. Horacio er den eneste som er så heldig å ha funnet levningene etter begge foreldrene.

Los desaparecidos kommer i de fleste tilfeller ikke til rette. Psykolog Fabiana Rousseaux forteller at for de etterlatte er dette som en evig straff, de får aldri ro. Det finnes alltid en bitte liten mulighet for at vedkommende kan være i live, et eller annet sted.

27 år etter diktaturets fall går Mødrene fortsatt sine ukentlige runder på Maiplassen. Men både bestemødrene og mødrene begynner å bli gamle. Barnebarna er voksne, de stifter egen familie. Den falske identiteten overføres dermed til neste generasjon, og den blir vanskeligere å tilbakeføre etter hvert som tiden går. Horacio Pietragalla Corti har fortalt sin historie, om hvordan Horacio ble Cesar og så Horacio igjen. Til dels fordi det finnes 400 uoppdagede barnebarn, desaparecidos, som kan kjenne seg igjen i hans historie.

– Dersom du ikke vet hvor du kommer fra, vet du heller ikke hvor du vil hen. Sannheten kan gjøre vondt, men den gjør deg fri.

a-magasinet@aftenposten.no